

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

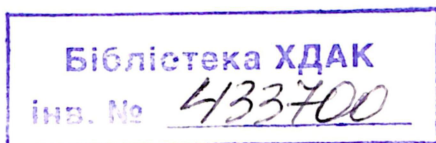
ВІСНИК

ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ
КУЛЬТУРИ

Випуск 1

Бібліотекознавство
Документознавство
Інформатика

Збірник наукових праць

Харків • ХДАК
1999

УДК [002+01+02](06)

В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко

ВІДРОДЖЕННЯ ФАХОВОЇ ЗБІРКИ НА НОВІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Висвітлено історію становлення та розвитку республіканського міжвідомчого науково-методичного збірника "Бібліотекознавство і бібліографія", принципові засади наукової збірки "Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика".

Поява нової наукової збірки на терені України - завжди значне явище. Вихід у світ професійного продовжуваного видання в умовах існуючого інформаційного «голоду» та фінансових труднощів – подія ще вагоміша. Значення ж наукових і науково-методичних праць у галузі бібліотекознавства, документознавства та інформатики важко переоцінити в контексті інформатизації суспільства, створення в Україні власної інфраструктури, становлення та розвитку соціальної документно-комунікаційної системи, росту документних потоків і масивів, впровадження нових інформаційних технологій у різні сфери людської діяльності. У зв'язку з цим поява у 1998 р. нової фахової збірки «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика» на базі Харківської державної академії культури (ХДАК) відповідає нагальним потребам теорії і практики, підготовки кадрів для соціально-комунікаційної сфери України.

Очікуваний авторитет нового видання зумовлений тим, що воно є логічним продовженням республіканського міжвідомчого науково-методичного збірника "Бібліотекознавство і бібліографія", який протягом трьох десятиліть виходив на базі Харківського державного інституту культури (нині – академія культури). Саме ХДАК є фундатором бібліотечної, інформаційної, книгознавчої та документознавчої освіти в Україні. Цей вищий навчальний заклад відомий наявністю потужних наукових та освітніх шкіл, які започаткували й активно розробляють як загальні, так і окремі напрями книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства та інформацієзнавства. Заслуги харківських фахівців перед світовою та українською наукою настільки значні, що в професійному середовищі наукова та освітня школи харків'ян мають високий авторитет.

Перший випуск попереднього видання – міжвідомчого науково-методичного збірника "Бібліотекознавство і бібліографія" – вийшов з друку у 1964 р. згідно з "Положенням про республіканські міжвідомчі наукові,

науково-технічні і науково-методичні збірники науково-дослідних установ, вищих учбових закладів та інших організацій УРСР", затвердженим Радою Міністрів Української РСР". Тривалий час він був єдиним в Україні фаховим збірником, що містив публікації наукових досліджень в галузі бібліотекознавства, бібліографії та книгознавства, які здійснювали бібліотеки і вищі навчальні заклади бібліотечно-бібліографічного профілю республіки.

Відповідальними редакторами в різні часи були відомі в Україні та за її межами фахівці: М.С.Демченко (1964-1970 рр., вип. 1-9), Є.П. Тамм (1971-1991 рр., вип. 10-31), В.К.Удалова (1992 р., вип. 31). Членами редакційної колегії тривалий час були В.С.Бабич, О.Ф. Батушанська, В.Т. Витажков, І.О.Вовченко, С.І.Волкова, І.Я.Каганов, А.С.Кобзаренко, П.Є.Коломісць, Н.Ф. Колосова, І.І. Корнейчик, А.П. Корнієнко, Н.Ф. Королевич, Л.Л.Макаренко, Ю.Б.Медведев, В.Д.Навроцька, Л.П.Одинока, М.О.Пасічник, З.А.Печенізька, В.М.Туров, Н.Я.Фрідьєва та ін.

Організаційним центром видання був Харківський державний інститут культури. Перші 13 випусків видавав редакційно-видавничий відділ Книжкової палати УРСР, а з 14-го випуску – видавництво "Вища школа" (згодом "Основа") при Харківському державному університеті.

Свого часу палко вітала появу зазначеного збірника відомий російський бібліограф і книгознавець М.В.Машкова (4). Аналіз публікації збірника з книгознавчих проблем за перші десять років його існування в 1973р. зробив відомий український дослідник Л.І.Гольденберг (2). У 1980 р. видання отримало високу оцінку провідного російського (радянського) бібліотекознавця Ю.М.Столярова (5). Коли в 1991 р. постало питання про закриття збірника через фінансові труднощі, Ю.М.Столяров особливо вболівав з цього приводу, пропонував різні варіанти його відновлення, свою особисту допомогу, залучав російських фахівців (3). У 1992 р. американський бібліотекознавець М.Тарнавська (6) порівнювала збірник "Бібліотекознавство та бібліографія" з "Журналом бібліотекознавства і бібліографії", який видавали в Україні у 1927-1930 рр. Авторка позитивно оцінила зміст збірника. З нагоди 30-річчя від дня його заснування у 1995 р. викладачі Київського державного інституту культури, професор, завідувач кафедри бібліографознавства та інформаційних ресурсів В.С.Бабич та кандидат педагогічних наук, доцент В.С.Пашкова глибоко проаналізували зміст збірки та висвітлення на її шпальтах питань історії бібліотечної справи і бібліографії (1).

Отже, науково-методичний збірник "Бібліотекознавство і бібліографія" мав свого часу значний попит серед фахівців книгознавчої та бібліотечно-бібліографічної сфери. На його сторінках упродовж майже 30 років (1964-1992 рр.) було опубліковано близько 700 статей з широкого спектра проблем, що стояли перед бібліотечною, книжковою справою та бібліографією України у 60-80-ті рр. У 1992 р. вийшов 31-й, останній випуск збірника, який підготувала редколегія при Харківському інституті культури.

Збірник припинив своє існування з фінансових причин. Однак його матеріали ще тривалий час будуть слугувати джерельною базою для наукових розвідок з проблем книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства.

Нині в Україні існують декілька фахових видань цієї проблематики. Проте адресовані вони переважно фахівцям конкретної сфери діяльності, що, з одного боку, сприяє поглибленому вивченню її специфіки, а, з іншого, зумовлює певну ізольованість проблематики споріднених галузей знань і сфер практичної діяльності.

За таких умов вихід у світ професійної збірки “Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика” є необхідним і своєчасним, оскільки видання стає своєрідною платформою, що об’єднує фахівців різного профілю соціально-комунікаційної сфери, сприяє інтеграційним процесам, взаємозв’язку, взаємозбагаченню і взаємовикористанню наукових знань і практичних результатів кожної галузі.

Мета наукової збірки – висвітлення загального й особливого в теорії та практиці документно-комунікаційної сфери України та інших країн світу в умовах переходу від традиційних до нових інформаційних технологій.

Збірка “Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика” відроджується на новій основі. Вона має стати своєрідним каталогізатором нових інтегрованих знань у галузі бібліотекознавства та споріднених з нею наукових дисциплін, поєднати в єдину систему теоретичні засади бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства та інформаєзнавства, сприяти порозумінню між науковцями, бібліотечними працівниками, викладачами у сфері документних комунікацій, створенню єдиного термінологічного простору та ґрунтовних теоретико-методологічних засад як системи в цілому, так її головних підсистем, формуванню нової генерації українських науковців.

Важливим завданням збірки є узагальнення та аналіз новітнього практичного досвіду діяльності бібліотек різних типів і видів, органів НТІ, інформаційних та аналітичних центрів, архівів, музеїв, видавничих і книготорговельних установ, осмислення їх значення і місця в задоволенні документних та інформаційних потреб суспільства. Матеріали збірки покликані впливати на практичну документно-інформаційну діяльність для того, щоб усвідомлено зберегти інтеграційну тенденцію і форми її реалізації в системі соціальних комунікацій для ефективного використання накопичених у суспільстві документних та інформаційних ресурсів в умовах переходу до інтегрованих комп’ютерних технологій, функціонування міжнародних телекомунікаційних систем і мереж Internet, Intranet. Збірка консолідуватиме співробітників усіх документно-комунікаційних структур, сприятиме підготовці нового покоління інформаційних і бібліотечних працівників, спроможних ефективно виконувати документно-інформаційну діяльність, вирішувати методичні й організаційні питання гарантованого

доступу користувачів до інформації, реалізувати практичні завдання Програми інформатизації України. Її матеріали сприятимуть підготовці й перепідготовці бібліотекарів, бібліографів, документознавців, спеціалістів у галузі інформації, визначенню основних напрямів їхньої професійної освіти.

Проблематика видання актуальна, значуща, перспективна. Основні напрями збірки:

1. Збірка повинна висвітлювати концептуальні положення, теоретико-методологічні засади документно-комунікаційної системи, дослідження міждисциплінарних зв'язків і дисциплінарних особливостей, тенденції розвитку документних комунікацій у системі наукового знання.

2. Об'єктом збірки мають стати проблеми практичної діяльності документно-інформаційних структур суспільства, новачинні підходи до технологічного і соціального розвитку системи бібліотечно-інформаційного обслуговування, до вибору пріоритетів і засобів забезпечення такої діяльності (зокрема, до формування і взаємовикористання документно-інформаційних ресурсів, підготовки і перепідготовки кадрів), до створення моделі соціокультурних дій документно-інформаційного співтовариства як у масштабах країни, так і в межах її окремих територій, до визначення місця документних комунікацій в інформаційній інфраструктурі.

3. Одним із пріоритетних напрямів збірки буде проблема професійної підготовки бібліотекарів, бібліографів, документознавців, діловодів, патентознавців, референтів-аналітиків, менеджерів інформаційної справи, архівістів, музеєзнавців, зміст та напрями освіти.

4. Одне з чільних місць у виданні посядуть проблеми автоматизації системи документних комунікацій, впровадження нових інформаційних технологій, застосування комп'ютерів у бібліотеках, інформаційних центрах, архівах, музеях, видавничих і книготорговельних установах, введення електронного діловодства, робота з новітніми носіями інформації, створення та використання електронних каталогів, бібліографічних баз і банків даних, локальних, регіональних, загальнодержавних і глобальних інформаційних систем і мереж Internet та Intranet.

5. На межі тисячоліть доцільно заглянути в минуле, проаналізувати досягнуте, недоліки в еволюції теорії і практики документно-інформаційної сфери. Тому належне місце у збірці буде відведено історичній проблематиці, історичним розвідкам життя та професійної діяльності видатних фахівців, які зробили суттєвий внесок у розвиток бібліотечної, бібліографічної, книжкової справи, документознавства та інформаційної діяльності. Зміст збірки слугуватиме надійним джерелом для узагальнень і висновків.

Нарешті, передбачається публікація матеріалів про поточні події в соціокомунікаційній сфері й ті, що відбуватимуться у майбутньому: науково-практичні конференції, симпозиуми, зустрічі тощо.

Збірка – це наукове продовжуване видання (1 раз на рік) проблемного характеру, тому структурна організація матеріалу кожного випуску

відбиватиме багатогранність і багатоаспектність тематики документно-інформаційної справи. Звідси – динамічність назв рубрик.

Редакційна колегія буде послідовно дотримуватися плюралізму думок (на шпальтах збірки відбиватимуться всі точки зору, незалежно від того, поділяє їх редколегія чи ні). У ньому знайдуть втілення наукові й науково-методичні розвідки найавторитетніших і молодих учених, теоретиків і практиків, фахівців різних документно-інформаційних структур, представників різних регіонів України, зарубіжних авторів. Перевага надаватиметься фундаментальним дослідженням, проблемно-аналітичним статтям обсягом 7-10 сторінок.

Підсумовуючи, слід зазначити: наукова збірка “Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика” – це професійне видання, яке, безумовно, стане у нагоді науковцям, співробітникам документно-комунікаційних установ, викладачам, докторантам, аспірантам, студентам, що досліджують тематику документно-комунікативного профілю. ХДАК бере на себе основну відповідальність за підготовку і видання збірки. Проте наукове продовжуване видання буде корисним лише за умови ефективного використання інтелектуального потенціалу фахівців, дійсної їх зацікавленості та активної участі в наповненні його змісту. Сподіваємося на плідну співпрацю з фахівцями і користувачами!

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич В.С., Пашкова В.С. Питання історії бібліотечної справи і бібліографії на сторінках збірника “Бібліотекознавство і бібліографія” (До 30-річчя від дня заснування) // *Історія бібліотечної справи в Україні: 36. наук. праць / Нац. парлам. б-ка України. – К., 1995. – Вип. 1. – С. 78-84.*
2. Гольденберг Л.И. Научный сборник украинских книговедов // *Книга: Исслед. и материалы. – 1973. – Сб. 26. – С. 230-233.*
3. Кушнарченко Н.М., Соляник А.А. Внесок Ю.Столярова у розвиток українського бібліотекознавства // *Вісн. Кн. палати України. – 1998. – № 6. – С. 34-36.*
4. Машкова М.В. История национальной библиографии в союзных и автономных республиках // *Сб. статей по библиогр. и книговедению / ГПБ им. М.Е.Салтыкова-Щедрина. – Л., 1973. – Вип. 2. – С. 28.*

Надійшла до редколегії 06.06.98